

ILO ASUA - IKÄÄNTYVIEN ASUMISEN KEHITTÄMINEN

HANKE-ESITTELY 9.1.23, TEAMS

Kesäkuu 2022	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu 2023
← Projektiryhmän kokoukset 1 x kk, materiaalin hankintaa, hankeyhteistyö →										
Hanke käynnistyy		Asiakas- kysely 1. <i>Ohjausryhmän kokous</i>		"Kotini ikäntyy kanssani - esite" Väliraportti	Soittokierrokset Pohjois-Karjalan kuntiin Haastattelut	Alustavat toimenpide-ehdotukset	2. <i>Ohjausryhmän kokous</i> Vanhusneuvosto	<u>Hyte-</u> lautakunta? Toimenpiteiden täsmentäminen	Raportin viimeistely 3. <i>Ohjausryhmän kokous</i>	Hanke päättyy

<https://youtu.be/CgikOdvCZHM>

TAVOITTEET

TUOTOS = P-K:n hyvinvointialueen yhtenäinen ikääntyvien asumisen suunnitelma, jonka hyödyntäminen

- 1) tukee ikääntyvien ikäystävällistä **kotona asumista ja asumisen ennakointia** suhteessa ikääntymisen tuomiin toimintakyvyn muutoksiin (kaikki)
- 2) vahvistaa ikääntyvien **tarpeiden ja yhteisöllisyyden** huomioimista asuinympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä teknologian hyödyntämisessä (kaikki)
- 3) vahvistaa ikääntyvien **tietoperustaa, valmiuksia ja osallisuutta** asumisen ennakkoinnin suhteen (sote-henkilöstö)
- 4) tukee **esteettömien ja muunneltavien** asuntojen kehittämistä, korjaamisesta ja rakentamista (mm. asunto- ja tekninen toimi, yksityiset omistajat)

Ilo asua -hankkeen erityispiirre on **ennaltaehkäisevä** näkökulma sekä **suunnitteluyhteistyö** kuntien, järjestöjen ja ikäihmisten kesken.

Kuva: pixabay

”Kerrostalossa, vuokralla 2-3h+keittiö ja HISSI, ja palvelut ja apu lähellä ja sitä voisi pyytää lisää, kun kunto heikkenee. Kunnon esteetön pieni keittiö, jossa kaapit ja hyllyt max 2m korkeudella, ettei tarttis penkille kavuta. Keittiön hellat ja muut vempaimet sellasia, että sähkö katkeaa itestään tietyn ajan päästä, jos sattuu päälle jäämään. Kylpyhuone esteetön ja lattia liukumaton. Kunnon suihku ja penkki siinä vieressä. Pöntön vierellä kahva, että pääsee könyämään ylös. Huoneita niin, että lapset ja lapsenlapset mahtuisivat yökylään. Parveke, johon mahtuisi istutuksia ja pikkuinen kiikku. Kunnon äänieritys, ettei höpinäni kuulu seinän taakse. Ilmastointi pitää olla kunnossa ja lämmitys luontoa säästävää mallia.” (Ikääntyvä)

Kehittämisprosessi ja siihen liittyvä yhteistyö

Toimintatavat, menetelmät

Tukea ikääntyvien kotona asumista **ennakoimalla** ikääntymisen mukanaan tuomia toimintakyvyn muutoksia. Tukemisen lähtökohtana ovat ikääntyvien ja heidän läheistensä kuvaamat **tarpeet** ja näkemykset.

Ikääntyvien ja heidän läheistensä **osallisuus** ikäystävällisten, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukevien asumisratkaisuiden suhteen vahvistuu. Heidän tietoperustansa asumisratkaisusta vahvistuu.

Ennakoiva asumisen suunnitelma on **toteuttamiskelpoinen** ja hyvinvointialueen **strategisten arvojen mukainen**. Siinä huomioidaan kodikkuus, esteettömyys, toimivuus ja turvallisuus.

Suunnitellut kotona asumista tukevat toimenpiteet on laadittu suhteessa ikääntyneiden ja **yhteistyöryhmien** esittämiin näkökohtiin.

Asumiskysely
ikäntyville (n=74) ja
läheisille (n=70)

Haastattelut
ikäntyville (n=8) ja
läheisille (n=3)

Ohjausryhmän
tapaamiset x 3

Projektiryhmän
tapaamiset x 8 >
käytännön tason
linjaukset

Analyysi ja tulokset

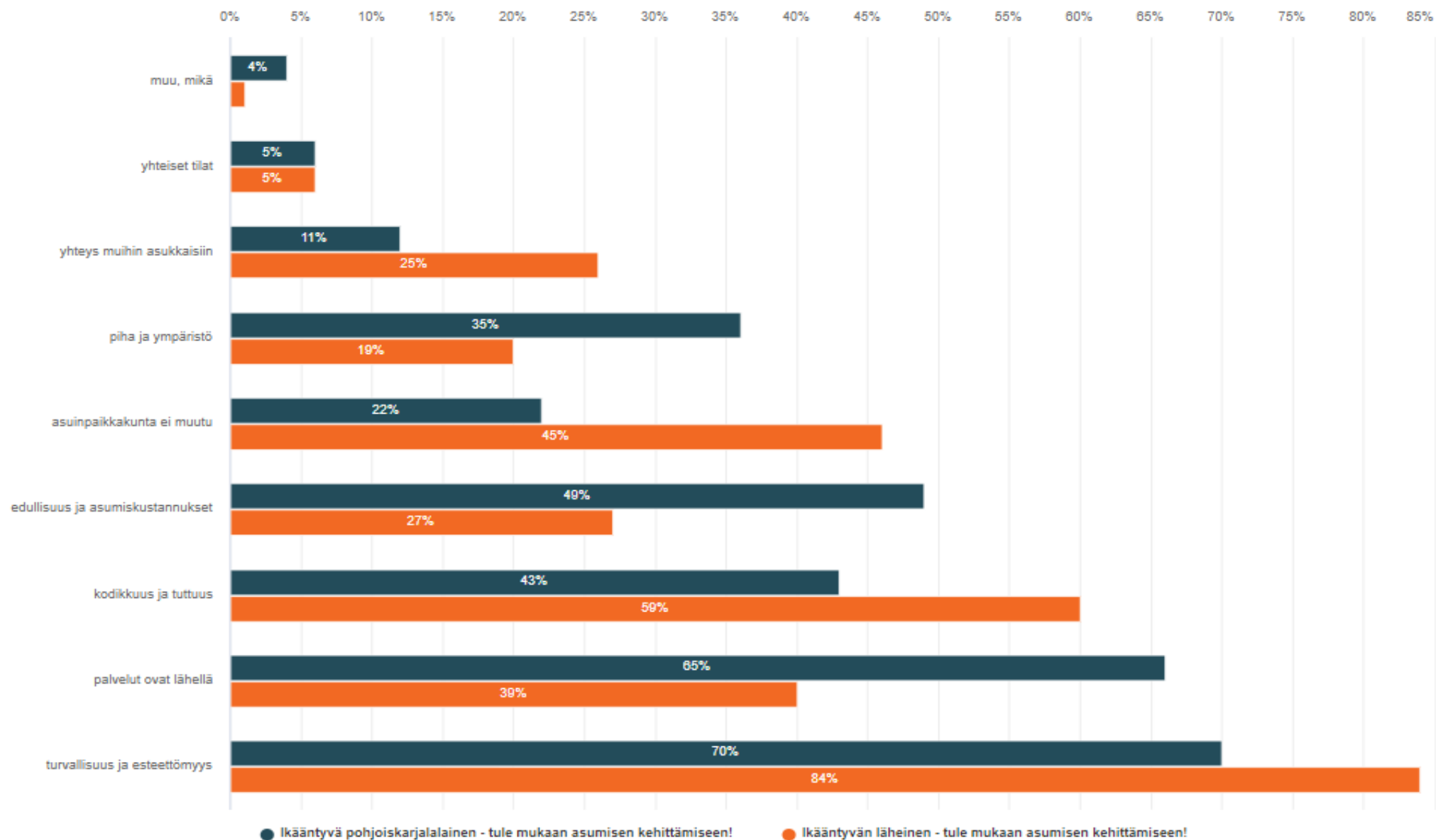
Ikäihmisten palvelut, kiinteistöyksikkö (Siun sote), rakennustoimi (Tohmajärvi), HYTE – alueen kumppanuuspäällikkö, reumayhdistys, Arjen tukipalvelut, vammais- ja vanhusneuvosto, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, ympäristöministeriö

Vammaisneuvosto, kaavoitus (Kitee), Nurmeskoti -yhdistys, sydänyhdistys, Hyvinvointiosuuskunta välimuotoisen asumisen toimijana –hanke (Outokumpu), asuntotoimi, ikäihmisten palvelut, pelastuslaitos (Siun sote), työllisyys ja talous (Joensuu), eläkeläisedustus (Nurmes), koulutus (Karelia AMK), evl. srk (Jns)

Pohjois-Karjalan
hyvinvointialueen
yhtenäinen
ikäntyvien
asumisen
suunnitelma

7. Mikä on mielestäsi tärkeintä asumisen suhteen? Valitse kolme tärkeintä.

Vastaajien määrä: 137, valittujen vastausten lukumäärä: 424

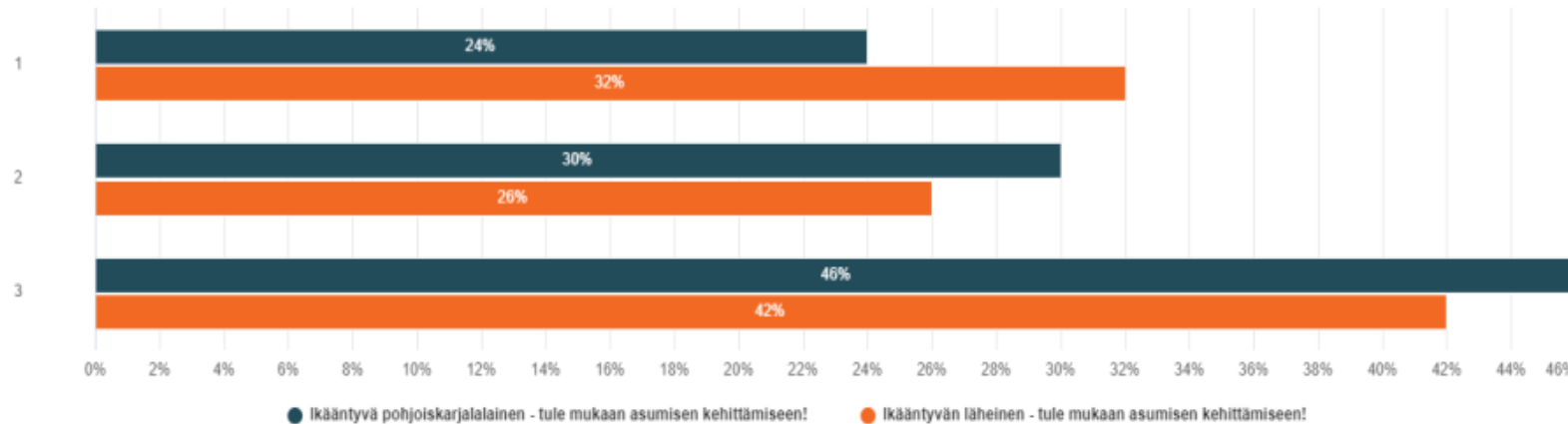
Lisäkustannukset asumisen parantamiseksi

46% eli liki puolet ikääntyvistä ei ollut valmiita lisäkustannuksiin (läheiset 42%).

6. Mahdolliset lisäkustannukset asumisen parantamiseksi eivät ole minulle este.

Vastaajien määrä: 135

pitää paikkansa

Ikääntyvien keskuudessa palveluista ei haluttu mielellään maksaa koska ne koettiin kalliina. Osittain kalliit asumiskulut ja energian hinta olivat läheisten harmina. Sähkön hinnan raju nousu huolestutti.

"Omaiseni on jo useita vuosia yli 90-vuotias. Asuu kerrostalokolmiossa yksin. Ei huoli apua, kun se maksaa. Sukulaisten apu kyllä kelpaa." (Läheinen)

"Taloudellinen pärjääminen. Ei ole vara harrastaa, vaikka halua olisi. Elinkustannukset nousevat liian suureksi." (Läheinen)

"Kaikki on kallistunut liikaa pienille eläkeläisille. Ei pääse lääkärille kuin isolla rahalla, yksityiseen." (Ikääntynyt)

Haasteita asiakasnäkökulmasta (kysely 08/2022)

Tämä kuva, tekijä Tuntematon tekijä,
käyttöoikeus: CC BY-NC

IKÄÄNTYVÄT

- portaat
- kerrostalon hissittömyys
- palvelut kaukana
- asunto liian vanha tai liian suuri
- omakotitalon työt, häiritsevät naapurit ja muurahaiset
- varastotiloihin kulkeminen hankalaa
- pistorasiat liian korkealla
- sisäilmaongelmia
- kylpyhuoneesta puuttui tukikaide tai asunnosta seinätukia
- liukastumisesteitä toivottiin

LÄHEISET

- vanhanaikaiset ja ”rakenteelliset epäkohdat”
- siivouksen ja kodinhoidon haasteet
- kapeat oviaukot
- muistamattomuus, sähkölämmityksen haasteet sekä liikuntakyvyn huononeminen
- siirtymiset vuoteesta hankalia, kun sänky oli liian matala
- koti- ja ulko-ovien kynnykset ja epätasainen piha sekä asunnon korkeat hyllyt
- kuumuus kesällä
- taloyhtiön hallituksen autoritaarisuus
- liian raskas ovi avata, ulko-ovi liian tiivis ja oven lukon toimivuus epävarmaa
- suihkutilat ahtaat
- roskakatoksen ramppi jyrkkä nousta
- ulko-oven edustalla epätasainen maapohja
- pihan kulkuväylät epätasaisia ja montulla, sadevesi seisoj niissä kesällä ja liukkaus ongelmana talvella

MOLEMMAT

- kesällä nurmikon leikkuu ja puutarhan tai pihan hoito
- talvella lumien luonti, talon lämmittäminen ja lämmityspuiden kantaminen

Alustavia toimenpide-ehdotuksia

1 Järjestetään aiheesta teemapäivä

- ikääntyville ja heidän läheisilleen
- sotealan työntekijöille
- lähihoitaja- (Riveria) ja sairaanhoitaja- (Karelia) opiskelijoille
- yksityisille kiinteistön omistajille (järjestäjätahot?)

2 Perustetaan Ilo asua -ikäntyvien asumisen kehittämisen työryhmä.

Kokoontuu keväisin ja syksyisin, jolloin tilannekatsaus ikääntyvien asumisen kehittämisen suunnitteluun, toteutumiseen ja arviointiin. *Työryhmän kokoonpano...?*

3 Digitaalisen palvelutarjottimen

yksi osio kohdistuu ikääntyvien kotona asumisen tukemiseen ja asumisen ennakointiin.

4 Uudis-, täydennys-, ja korjausrakentamisessa huomioidaan **yhteisöllinen asumistarve** kunnissa (esim. pienryhmäkodit, välimuotoinen asuminen) ja tarvittavan yhteistyön käynnistäminen Siun soten kanssa.

Korjattavien asuntojen tunnistaminen. Huomioidaan sijainti, tieyhteydet, (kerho)tilojen rakentaminen ja/tai järjestäminen (soluasuminen, hoitoringit).

5 Kunnissa käyttöön **"kunnan ikäystävällisen asumisen arviointilomake"**(WHO 2007).

6 Aktivointi **liikuntaan** ja muihin aktiviteetteihin. Riittävät **levähdyspaikat** asuinympäristöön. Huomio ympäristön visuaaliseen hahmotettavuuteen, informatiivisuuteen ja ohjaavuuteen, selkeään viitoitukseen ja kuvalliseen ohjeistukseen. *liikunta-, kulttuuri- tai tekninen toimi, kyläyhdistys?*

7 Joka kunnassa **ikäneuvola**, jossa
I asumisneuvonta asumisen eri vaihtoehtoista ja korjaus- tai muutostöistä, korjausavustuksista ja niiden hakemisesta.
II digitaalisten palveluiden käytön tuki, jossa hyödynnetään Vanhustyön keskusliiton teknologiasalkkua

8 Hanke-esite ”Kotini ikääntyy kanssani” jakeluun hyvinvointipisteisiin, työterveyshuoltoon, ja ikääntyvien palveluihin, hyödynnetään palo- ja pelastuslaitoksen, seurakunnan tai järjestöjen vapaaehtoisten tekemillä kotikäynneillä.

9 Esteettömyys ikäystävällisen asumisen edellytyksenä

-jo tarjous- ja suunnitteluvaiheessa, hissi- ja esteettömyysavustusten hakeminen asianomaisten tiedossa (asunto-osakeyhtiö, rakennuksen omistaja)
-asuntojen ja pihojen rampit, ovienavaus mekanismit, riittävän leveät oviaukot, korokkeet ja kaiteet
-keittiötasot riittävän alas ja pesutiloista riittävän väljät, tarvittaessa kynnysten poisto
-pihaan lähelle asuntoa mahdollisuus inva -kortilla pysäköintiin
-tunnistetaan mahdolliset purkutarpeet
Kunnan tekninen toimi/ kiinteistöhuolto tai muu kiinteistön omistaja?

10 Toimenpide-ehdotukset **aluevaltuuston käsittelyyn** alueellisen poliittisen tahon osallistamisen vahvistamiseksi, edustajille **kysely** aiheesta, tavoitteena myötävaikuttaa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen ja synnyttää uusia, varteenotettavia ehdotuksia.

- i) vanhuspalvelulain 5 § ja 21§: hyvinvointialue on vastuussa asumispalveluiden järjestämisestä. Yhteisöllinen asuminen (ent. palveluasuminen) yksinäisyyden lievittämisen ja sosiaalisen kanssakäymisen lisäämisen näkökulmasta huomioitava asumisen monimuotoisuuden ja välimuotoisten asumisratkaisujen kehittämisessä. Tähän sisällytetään ikääntyneiden asumista koskevien tarpeiden ennakointi sekä niitä vastaavan asumisen kehittäminen.
- ii) 12 §: itsenäistä suoriutumista tukevat neuvontapalvelut asumisen ennakkoinnissa keskeisiä, joista hyvinvointialueella Siun sotella päävastuu. Missä määrin kunnat osallistuvat, kaipaa keskusteluja ja yhteistyötä.
- iii) ARA voi valtion tuella avustaa 50 % vuokra-asuntokannan korjaamisen kustannuksista: onko P-K:ssa kohteita, joita kannattaa korjata? Ikääntynyt asuntokanta, joka monin paikoin kuntien omistuksessa haja-asutusalueilla, eli asia selvittelyyn. Toimenpide-ehdotuksena: korjattavien asuntojen tunnistaminen kunnissa, millainen korjaustarve > dokumentointi ja valtion rahoituksen hakeminen – kuka arvioi, kuka päättää?

Kuva: pixabay

KOTINI IKÄÄNTYY KANSSANI

ENNAKOIMALLA HYVÄÄ JA
IKÄYSTÄVÄLLISTÄ ASUMISTA

ILO ASUMISEEN SÄILYY, KUN KUNNOSSA ON....

Nyt on aika kiinnittää katse asumiseen! Ennakoimalla ikääntymisen mukanaan tuomia toimintakyvyn haasteita, asuminen voi usein jatkua ikäystävällisesti halutulla tavalla omassa kodissa.

Rastita listasta ne kohdat, jotka Sinun asumisessasi ovat kunnossa. Mikäli jokin kohta jää avoimeksi, voidaan yhdessä pohtia, kuinka asiassa edetään. Yhteystiedot seniorineuvontaan löydät takakannesta.

(Lähteinä: P-K:n pelastuslaitos, Ympäristöhallinnon verkkopalvelu)

Liikkumisturvallisuus

- ☐ kynnykset
- ☐ portaat
- ☐ ulko-oven lukituksen toimivuus
- ☐ matot ja lattiamateriaalit, tarv. liukuesteet
- ☐ huonekalujen korkeus sopiva
- ☐ WC-istuin ja pesutilat
- ☐ tavarat kaapeissa sopivalla korkeudella
- ☐ väljyys ja vapaat kulkureitit
- ☐ turhat välivet
- ☐ hyvä valaistus, yövalot, liiketunnistimet
- ☐ uloskäynti ja pihapiiri
- ☐ rollaattori, pyörätuoli tarvittaessa

YHTEISTÄ POHDINTAA ASUMISEN SUHTEEN?
APUVÄLINEITÄ, ASUNNON MUUTOSTYÖTÄ,
ASUMISNEUVONTAA?

SENIORINEUVONTA ANKKURI

ohjaa Sinut tuen äärelle

- Arkisin klo 8–16 puh. 013 330 2890
seniorineuvonta.ankkuri@siunsote.fi
- Rauhankatu 1 a, 80100 Joensuu
(ajanvarauksella)

Paloturvallisuus

- ☐ palovaroitin
- ☐ tulisijat
- ☐ alkusammutusvälineet
- ☐ tupakointi
tavaraa hellan päällä
- ☐ turvaliesi, liesihälytyn, liesi tyhjä tavaroista
- ☐ sähkökiuas, kaiteet
- ☐ (jatko)johdot ja pistorasiat
- ☐ sähkölaitteiden kunto
- ☐ ovien lukitukset, avaimet

Muut apuvälineet

- ☐ avun hälyttäminen
- ☐ silmälasit
- ☐ kuulolaite
- ☐ turvalliset taloustikkaat
- ☐ taskulamppu
- ☐ ensiapuvälineet
- ☐ pitkä kenkäalusikka
- ☒ keittiötarvikkeet; erikoisavaajat, kuorijat, veitset ym.

Yhteystiedot saatavilla

- ☐ Lähiomainen _____
- ☐ Hätänumero 112
- ☐ Terveysasema päivystys _____
- ☐ Naapuri apu _____
- ☐ Kotivakuutus _____
- ☐ Korjaus- ja muutosneuvonta; Vanhustyön keskusliitto
(ma-pe klo 9–15) p. 09 350 860 13

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Siun
SOTE

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja
terveyspalvelujen kuntayhtymä
p. vaihde 013 3300
www.siunsote.fi

hyvinvointialue | www.siunsote.fi

KORJAUSNEUVONTA

Vanhustyön keskusliitolla on 14 alueellista korjausneuvojaa, jotka avustavat yli 65-vuotiaita asunnossa tarvittavien muutostöiden toteuttamisessa.

Korjausneuvojat ovat rakentamisen ammattilaisia; rakennusmestareita ja -insinöörejä.

Korjausneuvonta on maksutonta yli 65-vuotiaille, mutta remontin asiakas maksaa itse. Mahdolliset avustukset kattavat osan kustannuksista.

Korjausneuvontaa jo 30 vuotta!

Kysy rohkeasti neuvoa!

Korjausneuvojen puhelinpalvelu
09 350 860 13 arkisin klo 9 - 15

Kysy lisää

**POHJOIS-KARJALA,
SOTKAMO, KUHMO**

RAIMO SAARELAINEN
rakennusmestari

050 540 7035
raimo.saarelainen
@vtkl.fi

Jussinluodontie 8
80780 Kontioniemi

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Malmin kauppatie 26
00700 Helsinki
Puh. 09 350 8600
info@vtkl.fi
etunimi.sukunimi@vtkl.fi
Facebook.com/vtklry
Twitter: @VTKL10

www.vtkl.fi

Korjausneuvonnan päällikkö
Jukka Laakso
040 502 3807
jukka.laakso@vtkl.fi

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Asuntojen korjausneuvontaa

Arvokas vanhuus
on ihmisoikeus.
Aina.

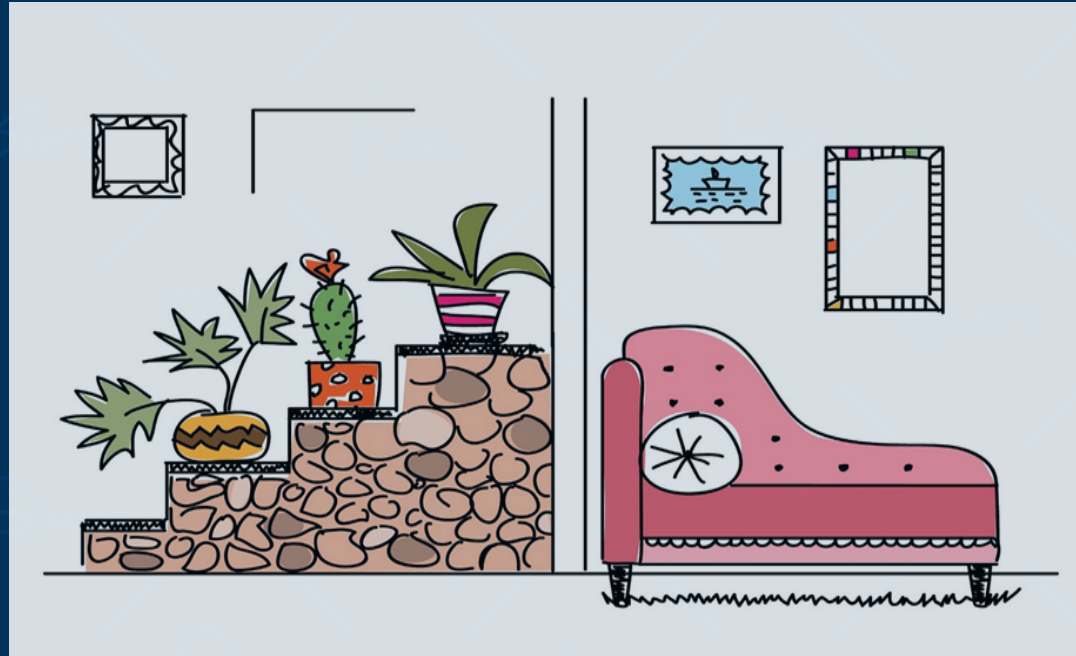
Kotona turvallisesti
mahdollisimman pitkään.

POHDITTAVAKSI

- Mitä mielestäsi asumisen ennakointi tarkoittaa? Onko se tarpeen, jos niin miksi, jollei, miksi. Mitä asumisen ennakkoinnista seuraa?
- Mitä voisi tehdä tai jo tehdään, jotta kotona asuminen mahdollistuisi mahdollisimman pitkään iän myötä? Kerro esimerkkejä.
- Mikä tukee hyvää asuinympäristöä? Mitä kunnassa jo tehdään ja miten? Mikä on ollut toimivaa, mikä haasteellista? Mitä on ajateltu tehtäväksi?
- Mitä kunnan erityispiirteitä olisi hyvä huomioida ikääntyvien asumisen kehittämisessä?
- Mikä olisi mielestäsi toivottavaa yhteiskunnan, sosiaali- tai terveydenhuollon, järjestöjen, oppilaitosten, seurakuntien, vapaaehtoistyön tai jonkin muun tahon toimesta? Miten se toteutuisi tai jo toteutuu? Kerro esimerkkejä.

Kiitos! Keskustelun aika

Mari Mynttinen
Projektiasiantuntija
mari.mynttinen@siunsote.fi
013 330 8550

Ulla Tiainen
Projektipäällikkö
ulla.tiainen@siunsote.fi
013 3304202

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment